Bijlage VWO

2021

tijdvak 2

maatschappijwetenschappen

Bronnenboekje

VW-1034-a-21-2-b

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Opgave 1 Kringlooplandbouw

tekst 1

Boer moet het anders doen

Het kabinet wil dat de Nederlandse landbouwsector op de schop gaat. Boeren moeten niet langer zo goedkoop mogelijk produceren, maar zorgen voor ‘kringlooplandbouw’. Dat betekent: koeien vaker in de wei, minder veevoer importeren en stoppen met kunstmest.

Dat staat in de nieuwe landbouwvisie van het kabinet, die vandaag wordt gepresenteerd door minister Carola Schouten van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. “De manier waarop we nu ons voedsel produceren raakt steeds verder uit balans”, zegt de minister. “Het moet anders.”

Volgens Schouten kan Nederland de voedselvoorziening alleen veiligstellen als wordt overgestapt op kringlooplandbouw. “We moeten immers voorkomen dat we bodem, water en grondstoffen uitputten en de temperatuur op aarde onaanvaardbaar verhogen.”

Bij kringlooplandbouw draait het erom dat boeren en tuinders de bodem en natuur niet onnodig belasten. Veevoer moet niet langer worden geïmporteerd uit Zuid-Amerika, maar zo veel mogelijk zelf worden verbouwd of uit de directe omgeving van een boerderij komen. Ook moet meer dierlijke mest op het land komen, in plaats van chemisch geproduceerde kunstmest. (…)

“Het is duidelijk dat de overgang naar kringlooplandbouw een ingrijpende keuze is die niet van de ene op de andere dag wordt gemaakt en die van velen bereidheid vraagt tot ingrijpende veranderingen. (…) Mijn doel is dat Nederland in 2030 koploper is op het gebied van kringlooplandbouw. Daarvoor heb ik ook steun uit Brussel nodig. Ik wil meer zeggenschap krijgen in de besteding van Europees geld voor de agrarische sector.” (…)

naar: Algemeen Dagblad, 2018

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

tekst 2

Anti-Europees en anti-islam: dit maakt Orbán zo populair in Hongarije

Ooit weigerde hij kerkelijk te trouwen. Nu zegt hij dat God hem een leidende rol heeft toebedeeld in de verdediging van een christelijk Europa. De Hongaarse premier Viktor Orbán heeft een lange weg afgelegd van liberaal atheïst tot modern kruisridder tegen de dreigende islamisering van het continent. Maar één ding kenmerkt hem van jongs af aan: hij bloeit op in confrontaties. (...)

In Europa is de premier vooral bekend vanwege het grenshek tegen vluchtelingen dat hij tegen een storm van kritiek in liet bouwen, en vanwege zijn weigering om asielzoekers op te nemen. (…) Trots noemt hij Hongarije, Slowakije, Tsjechië en Polen de laatste ‘migrantenvrije zone’ van Europa en benadrukt hij zijn leidende rol daarin. “Wij, Hongaren, waren het die het ijs van het zwijgen hebben doorbroken. Wij zijn het die de krachten benoemd hebben die Europa van zijn nationale wortels willen losmaken”, zei hij bij de herdenking van de Hongaarse opstand van 1956 twee maanden geleden. (…)
Vorig jaar hing Hongarije vol met regeringsaffiches met de tekst ‘Laten we Brussel stoppen’ en op een Fidesz[1)]-partijcongres haalde Orbán uit naar de ‘liberale pleitbezorgers’ van meer Europese eenheid: “[Het] gelovige [volk zal] het winnen van de nu nog in Europa regerende globalistische elite en [het zal] Europa opnieuw groot maken, en daar zal Hongarije ook bij horen”.

(…) De kans om de door hem gedroomde historische rol te spelen, kreeg Orbán toen Fidesz in 2010 (…) een tweederde meerderheid in het parlement behaalde. Onderwijs, media, kerk, belastingen, rechtspraak, grondwet en kiesrecht: alles ging op de schop.
Het concept dat hem daarbij voor ogen staat is een ‘illiberale democratie’: een staat waarin niet het individu, maar de volksgemeenschap voorop staat. ‘Liberale rechten’ zoals stemrecht en vrijheid van meningsuiting blijven bestaan, maar binnen een kader waarin de oppositie, onafhankelijke media en kritische maatschappelijke organisaties op een zijspoor zijn gezet. (…)
Orbán heeft dat ideaalbeeld in de afgelopen jaren grotendeels weten te verwezenlijken. (…)

naar: Trouw, 2017

noot 1 Fidesz = de politieke partij van de Hongaarse premier Orbán

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

tabel 1

Opvattingen van Hongaren over democratische waarden, uitgesplitst naar steun voor het beleid van premier Orbán, 2016 (n=1005)

Het is in ons land erg belangrijk dat …	steunt het beleid van premier Orbán **niet** (% met stelling eens)	steunt het beleid van premier Orbán **wel** (% met stelling eens)
vrouwen dezelfde rechten als mannen hebben[1)]	82%	70%
de media over het nieuws kunnen schrijven zonder staatscensuur[1)]	75%	64%
mensen kunnen zeggen wat ze willen, zonder staatscensuur[1)]	79%	69%
er regelmatig eerlijke verkiezingen worden gehouden, waarbij gekozen kan worden uit ten minste twee partijen	82%	75%
mensen hun geloof vrij kunnen beoefenen	68%	66%

noot 1 Het verschil tussen Hongaren die Orbáns beleid niet steunen en Hongaren die Orbáns beleid wel steunen is bij deze stelling significant ($p<.05$).

naar: PewResearch, 2016

Toelichting
In tabel 1 staan opvattingen van Hongaren over een aantal democratische waarden, uitgesplitst naar Hongaren die wel en Hongaren die geen steun uitspreken voor Orbáns beleid.
Voorbeeld: in dit onderzoek is 75% van de Hongaren die het beleid van Orbán niet steunen het eens met de stelling dat het erg belangrijk is dat de media over het nieuws kunnen schrijven zonder staatscensuur en is 64% van de Hongaren die Orbáns beleid wel steunen het eens met deze stelling.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

tekst 3

Wonen en dromen in een kist, die heter is dan een wok

Wonen in een ‘doodskist’, een kamer van één bij twee meter. Huang Yu (42) houdt het ondanks de ratten, stank, muggen en hitte best vol. Hij gelooft namelijk nog steeds in de mythe dat iedereen in het financiële wereldcentrum Hongkong miljonair kan worden als je maar kei- en keihard werkt. (…) Waar deze Chinese ‘vastelander’, die droomt van een ‘gouden toekomst’, de laatste tijd steeds minder goed tegen kan, is zijn al weken zieke bovenbuurman (…). ‘[En] dat mens daar, die uh…’ – hij wijst naar zijn linker buurvrouw achter een gordijn. ‘Of zij staat om twee uur ‘s nachts op om te gaan koken of zij ligt de godganse nacht in haar telefoon te fluisteren’, klaagt Huang Yu. (…) Hij is (…) bekaf van de slapeloze nachten en de lange dagen in een bakkerij waar hij taarten versiert.

Huang’s hok aan de Kam Lap Street in het dichtbevolkte Sham Shui Po bevindt zich in een kamer van een opgesplitst appartement van 43 vierkante meter. Zijn ‘hok’ bestaat (…) uit vier planken en nog eentje waarop hij zijn tv’tje, theekop en een kleine ventilator heeft staan. Voor wat de Engelstalige media hier een ‘coffin home’ noemen, betaalt hij (…) bijna de helft van zijn banketbakkersloon (…). (…)

Hongkong is de duurste vastgoedmarkt ter wereld, waar projectontwikkelaars vrij spel hebben en uitsluitend nog bouwen voor vermogenden of Hongkongers met de betere banen. (…) Gemiddeld kost hier op dit moment een appartement 1,5 miljoen euro voor 70 vierkante meter; onbetaalbaar voor mensen met lage en middeninkomens die werken in de horeca, de beveiliging en in de havens van Hongkong. (…) Wiens familie niet al vele generaties in Hongkong woont en niet een vermogen bezit, is kansloos. Dat zijn vooral arbeidsmigranten uit China. De (…)prijzen worden opgedreven door (…) de talloze nieuwe rijken die graag in het liberale, superkapitalistische Hongkong investeren.

Het opsplitsen van appartementen is hier legaal, huiseigenaren die hun bezit ‘verhokken’ worden niet gehinderd door brandweer- en sanitaire voorschriften. ‘Kleine overheid, grote en vrije markt’ is in Hongkong het motto. (…) De ‘woningcrisis’ was (…) een van de motieven van de honderdduizend Hongkongers om in 2014 te demonstreren voor vrije verkiezingen. Maar de machtige projectontwikkelaars (…) hebben politiek Hongkong volledig onder controle. Hun politieke vertegenwoordigers in de Wetgevende Vergadering houden sociale hervormingen tegen.

bron: NRC Handelsblad, 2017

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

figuur 1

Fluctuaties in vastgoedprijzen en lonen in Hongkong (1981-2017)

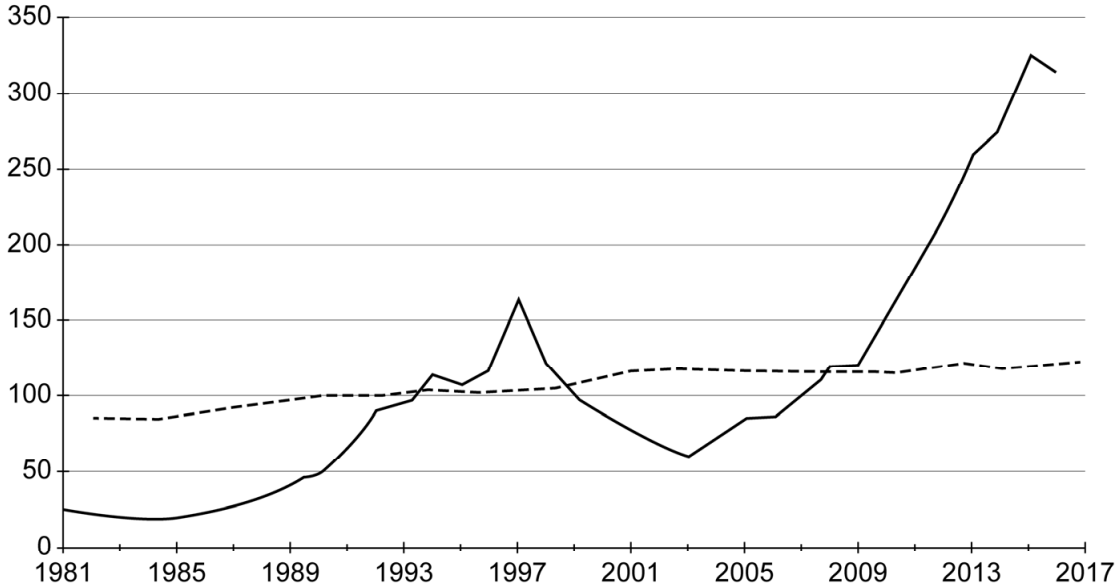

Legenda:

- - - - - gemiddeld loon (voor inflatie gecorrigeerd)

——— gemiddelde prijs voor vastgoed kleiner dan 40 m^2 (voor inflatie gecorrigeerd)

naar: China Perspectives, 2018

Toelichting

In figuur 1 zijn de ontwikkelingen van vastgoedprijzen en lonen in Hongkong af te lezen. Vastgoedprijzen en lonen zijn vlak na 1993 beide vastgesteld op het niveau 100 en zijn gecorrigeerd voor inflatie. Ontwikkelingen van lonen en vastgoedprijzen kunnen hieraan worden afgemeten. Zo laat figuur 1 zien dat de gemiddelde vastgoedprijs in 1989 ongeveer de helft was van de gemiddelde vastgoedprijs in 1993.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.